

USTAWA

z dnia 26 marca 1982 r

o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Rozdział 1

Przepisy ogólne.

Art. 1. Ustawa reguluje zasady ochrony gruntów rolnych i leśnych, a także rekultywacji nieużytków i gleb zdegradowanych, w celu zachowania jak największego obszaru gruntów rolnych i leśnych, poprawy ich wartości oraz pełnego wykorzystania dla potrzeb produkcji rolniczej i leśnej.

Art. 2. 1. Gruntami rolnymi są grunty:

- 1) określone w ewidencji gruntów jako użytki rolne, to jest grunty orne, sady i inne plantacje wieloletnie oraz trwałe łąki i pastwiska,
- 2) pod stawami rybnymi oraz innymi zbiornikami wodnymi, służącymi wyłącznie dla potrzeb rybactwa śródlądowego,
- 3) pod budynkami i urządzeniami wchodzącymi w skład gospodarstw rolnych,
- 4) pod zadrzewieniami i zakrzewieniami śródpolnymi, w tym również pod pasami przeciwwietrznymi i urządzeniami przeciwerozyjnymi,
- 5) ogrodów botanicznych i działkowych,
- 6) pod urządzeniami melioracji wodnych, ujęciami i zbiornikami wodnymi wykorzystywanymi dla potrzeb rolnictwa,
- 7) zrekultywowane na cele rolne,
- 8) torfowiska stanowiące nieużytki.

2. Gruntami leśnymi są grunty:

- 1) określone w ewidencji gruntów jako lasy,
- 2) znajdujące się pod uprawą leśną,
- 3) pod budynkami mieszkalnymi i gospodarczymi, urządzeniami melioracji wodnych i innymi urządzeniami wykorzystywanymi dla potrzeb gospodarki leśnej,
- 4) parków dendrologicznych i parków leśnych,
- 5) zrekultywowane na cele leśne.

Art. 3. 1. Ochrona gruntów rolnych polega na:

- 1) ograniczaniu przeznaczania ich na cele nierolnicze,
- 2) nadawaniu nieużytkom rolniczym wartości użytkowych oraz przywracaniu tych wartości zdegradowanym gruntom rolnym,
- 3) zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej, powstającym wskutek działalności nierolniczej,
- 4) rolniczym ich wykorzystywaniu, poprawianiu ich wartości produkcyjnej oraz zapobieganiu spadkowi ich urodzajności.

2. Ochrona gruntów leśnych polega na:

- 1) ograniczaniu przeznaczania ich na cele nieleśne,
- 2) zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów leśnych oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej, powstającym wskutek działalności nieleśnej,
- 3) przywracaniu wartości użytkowych gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych na skutek działalności nieleśnej,

4) poprawianiu ich wartości użytkowych oraz zapobieganiu obniżania ich produktywności.

Art. 4. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) gminnej radzie narodowej — rozumie się przez to również pozostałe rady narodowe stopnia podstawowego,
- 2) naczelniku gminy — rozumie się przez to również pozostałe terenowe organy administracji państwowej stopnia podstawowego,
- 3) wojewodzie — rozumie się przez to również prezydenta miasta stopnia wojewódzkiego,
- 4) właścicieli — rozumie się przez to również posiadacza,
- 5) gruntach bez bliższego określenia — rozumie się przez to grunty rolne i leśne,
- 6) zakładzie przemysłowym — rozumie się przez to jednostki organizacyjne, których działalność może powodować utratę albo ograniczenie wartości użytkowej gruntów,
- 7) utracie albo ograniczeniu wartości użytkowej gruntów — rozumie się przez to wyłączenie gruntów z produkcji albo zmniejszenie efektywności produkcji,
- 8) wyłączeniu gruntów z produkcji — rozumie się przez to zaniechanie rolniczego lub leśnego użytkowania gruntów przez właściciela albo osobę nabywającą te grunty na cele nierolnicze lub nieleśne,
- 9) należności — rozumie się przez to jednorazową opłatę z tytułu wyłączenia gruntów z produkcji,
- 10) opłacie rocznej — rozumie się przez to stałą opłatę roczną z tytułu użytkowania na cele nierolnicze lub nieleśne gruntów wyłączonych z produkcji rolniczej lub leśnej, uiszczaną przez okres 20 lat od chwili wyłączenia tych gruntów z produkcji,
- 11) eksploatacji złóż torfowych — rozumie się przez to wydobywanie torfu dla potrzeb rolnictwa i leśnictwa oraz lecznictwa (borowiny),
- 12) gruntach zdegradowanych — rozumie się przez to grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych albo ha skutek zanieczyszczenia środowiska,
- 13) gruntach zdewastowanych — rozumie się przez to grunty, które utraciły całkowicie wartości użytkowe,
- 14) warstwie próchniczej — rozumie się przez to wierzchnią warstwę gleby o zawartości powyżej 1,5% próchnicy glebowej,
- 15) przeznaczeniu gruntów na cele nierolnicze lub nieleśne — rozumie się przez to ustalenie innego niż rolniczy lub leśny sposobu ich użytkowania,
- 16) działalności przemysłowej — rozumie się przez to działalność powodującą utratę albo ograniczenie wartości użytkowej gruntów,
- 17) inwestycji — rozumie się przez to również modernizację budowli, budynków lub innych urządzeń, które wymagają wyłączenia gruntów z produkcji.

Rozdział 2

Ograniczanie przeznaczania gruntów na cele nierolnicze i nieleśne.

Art. 5. 1. Na cele nierolnicze i nieleśne można przeznaczać przede wszystkim nieużytki, a w razie ich braku grunty o najniższej przydatności produkcyjnej, w

szczególności położone pomiędzy terenami już użytkowanymi na cele nierolnicze i nieleśne albo w bezpośrednim sąsiedztwie takich terenów.

2. Na cele indywidualnego budownictwa letniskowego można przeznaczać:

- 1) nieużytki,
- 2) grunty rolne klasy VI i ZVI, jeżeli ich położenie uniemożliwia racjonalne rolnicze użytkowanie,
- 3) grunty leśne zaliczone do borów suchych, jeżeli wielkość ich obszaru i położenie uniemożliwiają racjonalną gospodarkę leśną, pod warunkiem równoczesnego właściwego gospodarowania zasobami przyrodniczymi środowiska.

3. W wypadkach szczególnie uzasadnionych położeniem uniemożliwiającym racjonalne rolnicze lub leśne wykorzystanie gruntów o powierzchni do 0,25 ha, innych niż wymienione w ust. 2, mogą być one również przeznaczone na cele indywidualnego budownictwa letniskowego.

Art. 6. 1. Obszary gruntów przeznaczane na cele nierolnicze lub nieleśne należy ograniczać do najmniejszych rozmiarów, niezbędnych do realizacji określonych celów.

2. Przy projektowaniu budowy, rozbudowy lub modernizacji zakładów przemysłowych należy stosować takie rozwiązania, które spełniają warunek określony w ust. 1 oraz ograniczają skutki ujemnego oddziaływania na grunty.

Art. 7. 1. Przeznaczenia gruntów na cele nierolnicze lub nieleśne można dokonać jedynie w ramach:

- 1) planów zagospodarowania przestrzennego gmin, miast oraz miast i gmin,
- 2) lokalizacji inwestycji ustalanych przez naczelne organy administracji państwowej,
- 3) lokalizacji inwestycji związanych z poszukiwaniem lub zagospodarowaniem złóż ropy naftowej i gazu ziemnego.

2. Podjęcie działań zmierzających do przeznaczenia gruntów na cele nierolnicze lub nieleśne wymaga wyrażenia zgody przez:

- 1) Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej w odniesieniu do gruntów stanowiących użytki rolne klasy I—IV, gruntów pod stawami rybnymi i innymi zbiornikami określonymi w art. 2 ust. 1 pkt 2, gruntów zekultywowanych na cele rolne oraz nieużytków stanowiących torfowiska, a także gruntów rolnych określonych w art. 5 ust. 3,

- 2) Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego lub upoważnione przez niego osoby w odniesieniu do gruntów pozostających pod jego zarządem oraz gruntów leśnych pozostających pod zarządem innych ministrów, a także gruntów leśnych określonych w art. 5 ust. 3,

- 3) wojewodę — w pozostałych wypadkach.

3. W wypadkach wymienionych w ust. 2 pkt 1 i 2 wyrażenie zgody następuje na wniosek wojewody, a w wypadkach, o których mowa w ust. 2 pkt 3 — na wniosek naczelnika gminy.

4. Wyrażenie zgody na przeznaczenie gruntów na cele obronności kraju następuje na wniosek Ministra Obrony Narodowej, a w odniesieniu do gruntów przeznaczonych na cele bezpieczeństwa wewnętrznego — na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 8. 1. Złożenie wniosku o zgodę na przeznaczenie gruntów na cele nierolnicze lub nieleśne powinno nastąpić w terminie nie krótszym niż 3 lata przed zamierzonym wyłączeniem gruntów z produkcji.

2. Przepis ust. 1 stosuje się również do czasowego zajęcia gruntów na podstawie odrębnych przepisów.

3. Wojewoda dołącza do wniosku, o którym mowa w art. 7 ust. 3, opinie właściwych do spraw rolnictwa lub leśnictwa komisji wojewódzkiej rady narodowej.

4. Naczelnik gminy dołącza do wniosków, o których mowa w art. 7 ust. 3, opinie: właściwej do spraw rolnictwa lub leśnictwa komisji gminnej rady narodowej, zainteresowanych organizacji związkowych rolników, samorządów załóg przedsiębiorstw państwowych i zarządów spółdzielni.

Art. 9. 1. Jeżeli w projekcie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego przewiduje się przeznaczenie gruntów na cele nierolnicze i nieleśne, naczelnik gminy sporządza projekt programu rolniczego lub leśnego wykorzystania tych gruntów do czasu faktycznego ich wyłączenia z produkcji.

2. Projekt programu, o którym mowa w ust. 1, powinien zawierać:

- 1) wykaz gruntów i ich właścicieli oraz przewidziane terminy wyłączenia tych gruntów z produkcji,
- 2) określenie, w miarę potrzeby:
 - a) kierunków produkcji oraz rodzaju i ilości środków niezbędnych do należytego użytkowania gruntów,
 - b) osób, które będą użytkowały grunty,
 - c) przewidywanych odszkodowań wynikających z wyłączenia gruntów z produkcji,
 - d) zakazów realizacji inwestycji na tych gruntach.

3. Naczelnik gminy wyklada projekt programu do wglądu miejscowej ludności równocześnie z wyłożeniem projektu planu zagospodarowania przestrzennego, zawiadamiając o tym pisemnie zainteresowanych właścicieli gruntów. Po zebraniu uwag, naczelnik gminy przedstawia projekt programu, wraz z uzasadnieniem nieuwzględnienia zgłoszonych uwag, do zatwierdzenia gminnej radzie narodowej łącznie z projektem planu.

Art. 10. 1. Wojewódzkie rady narodowe, w drodze uchwał, określają obszary gmin, na których istnieją szczególnie korzystne warunki przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne dla intensywnego rozwoju produkcji rolniczej i leśnej, w celu ograniczenia na tych obszarach lokalizowania nowych zakładów przemysłowych.

2. W wypadkach uzasadnionych miejscowymi warunkami gospodarczymi, a zwłaszcza wykorzystaniem surowców miejscowego pochodzenia, na obszarach, o których mowa w ust. 1, można jedynie rozbudowywać istniejące lub lokalizować nowe zakłady przemysłu rolno-spożywczego, zakłady usługowe dla ludności, rolnictwa i gospodarki leśnej, zakłady eksploatujące złoża kopalin — pod warunkiem, że ich działalność nie będzie miała ujemnego wpływu na przyległe grunty.

3. Do obszarów określonych w ust. 1 nie mogą być włączane tereny stref ochronnych, o których mowa w przepisach o ochronie i kształtowaniu środowiska.

Art. 11. 1. Grunty leśne znajdujące się w granicach administracyjnych miast, jak również w uzdrowiskach i na obszarach ochrony uzdrowiskowej, o których mowa w przepisach o uzdrowiskach i lecznictwie uzdrowiskowym, zalicza się do lasów ochronnych.

2. Do lasów ochronnych zalicza się ponadto:

- 1) grunty leśne znajdujące się w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców lub w których zatrudnionych jest w przemyśle ponad 5 tys. osób; w uzasadnionych wypadkach lasy ochronne można wyznaczać wokół mniejszych miast,
- 2) lasy doświadczalne, drzewostany nasienne oraz lasy uznane za ochronne w planach urzędzenia gospodarstwa leśnego, sporządzonych na podstawie przepisów o państwowym gospodarstwie leśnym.

3. W lasach ochronnych nie mogą być wznoszone budynki i budowle, z wyjątkiem służących gospodarce leśnej, obronności kraju i bezpieczeństwu wewnętrznemu, oznakowaniu nawigacyjnemu, ochronie zdrowia oraz wypoczynkowi i obsłudze turystów.

4. Ustalenia granic lasów ochronnych dokonuje się w planach zagospodarowania przestrzennego lub w statucie uzdrowiska.

Art. 12. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe zasady przeznaczania gruntów na cele nierolnicze i nieleśne.

Rozdział 3

Wyłączanie gruntów z produkcji rolniczej lub leśnej.

Art. 13. 1. Wyłączenie z produkcji gruntów przeznaczonych na cele nierolnicze lub nieleśne może nastąpić tylko na podstawie decyzji naczelnika gminy, określającej warunki tego wyłączenia. W odniesieniu do gruntów pozostających pod zarządem Ministra Leśnictwa i Przemysłu, Drzewnego decyzje takie wydają wyznaczone przez niego jednostki organizacyjne.

2. Osoba wylączająca grunty z produkcji obowiązana jest uiścić należność i opłaty roczne oraz, w odniesieniu do gruntów leśnych i zadrzewionych, jednocześnie odszkodowanie w razie dokonania przedwczesnego wyřębu drzewostanu.

3. Podstawę wymiaru wysokości należności i opłat rocznych za grunty wyłączone z produkcji na cele nierolnicze i nieleśne, a także odszkodowania za przedwczesny wyřębu drzewostanu stanowi wartość korzyści produkcyjnych i przyrodniczych utraconych w wyniku tego wyłączenia.

4. Za wyłączenie z produkcji lasów ochronnych należność i opłaty roczne, o których mowa w ust. 2, podwyższa się o 50%.

5. Od obowiązku uiszczenia opłat rocznych zwalnia się osoby działające poza sferą produkcji materialnej.

6. Państwowe biuro notarialne jest obowiązane informować osoby nabywające na cele nierolnicze lub nieleśne nieruchomości, w skład których wchodzi grunty, o obowiązku uiszczenia należności, opłat i odszkodowań określonych w ust. 2 i 4.

7. Przepisów ustępów poprzedzających nie stosuje się do gruntów niezbędnych na cele obronności kraju, bezpieczeństwa wewnętrznego oraz morskiego pasa nadbrzeżnego.

Art. 14. 1. Przy wylączaniu gruntów z produkcji, w celu budowy zbiorników wodnych na cele nierolnicze i nieleśne, wymierza się jednorazowo sumę należności i opłat rocznych.

2. Osoba fizyczna, wylączająca grunty z produkcji na cele indywidualnego budownictwa letniskowego

uiszcza jednorazowo sumę należności i opłat rocznych wymierzonych od powierzchni tych gruntów.

Art. 15. Naczelnik gminy, przed wyłączeniem gruntów z produkcji, może nałożyć na osobę ubiegającą się o wyłączenie obowiązek zrehabilitowania na cele rolne lub leśne nieużytków albo użyczenia innych gruntów, pomniejszając należność o koszty wykonania tego obowiązku.

Art. 16. 1. Od obowiązku uiszczenia należności i opłat rocznych zwalnia się osoby ubiegające się o wyłączenie z produkcji na cele budownictwa mieszkaniowego gruntów o obszarze:

- 1) nie przekraczającym podwójnej ogólnej użytkowej powierzchni mieszkań na terenie danego osiedla mieszkaniowego — w odniesieniu do budownictwa wielorodzinnego,
- 2) dolnej granicy normatywnych powierzchni działek budowlanych — w odniesieniu do budownictwa indywidualnego.

2. Należności i opłaty roczne za grunty wyłączone z produkcji na cele budownictwa wielorodzinnego, przekraczające powierzchnię, o której mowa w ust. 1 pkt 1, uiszcza naczelnik gminy.

Art. 17. 1. Należności i opłat rocznych nie stosuje się w razie wyłączenia gruntów z produkcji na powiększenie istniejących lub zakładanie nowych cmentarzy grzebalnych.

2. Od obowiązku uiszczenia należności zwalnia się osoby, które na podstawie decyzji naczelnika gminy wyłączyły grunty rolne z produkcji w celu zadrzewienia lub zakrzewienia stref ochronnych określonych w przepisach o ochronie i kształtowaniu środowiska, dokonały tego zadrzewienia lub zakrzewienia i utrzymują je w należytym stanie.

Art. 18. 1. Przy nabywaniu gruntów na cele nierolnicze lub nieleśne należność zmniejsza się o kwotę stanowiącą równowartość odszkodowania za ten grunt, określonego według stawek stosowanych przy wywłaszczaniu nieruchomości.

2. W razie przekazania w użytkowanie lub wieczyste użytkowanie gruntów rolnych położonych w granicach miast, w trybie przepisów o gospodarce terenami w miastach i osiedlach, na cele nierolnicze i nieleśne, opłatę roczną zmniejsza się o kwotę opłaty uiszczonej z tytułu użytkowania lub wieczystego użytkowania gruntów.

3. Osoby, które wyłączają grunty z produkcji na okres do 20 lat, przewidziane następnie do rekultywacji i zagospodarowania na cele rolnicze lub leśne, uiszczają opłatę roczną, a w razie przedwczesnego wyrębu drzewostanu także jednorazowe odszkodowanie.

Art. 19. W razie wyłączenia gruntów z produkcji na cele modernizacji dróg publicznych należność i opłaty roczne stosuje się według stawek obowiązujących dla gruntów przyległych, jeżeli powierzchnia pasa drogowego uległa powiększeniu.

Art. 20. 1. Osoba wyłączająca grunty z produkcji jest obowiązana do zdjęcia, dostarczenia na wskazane miejsce i na własny koszt próchnicznej warstwy gleby z gruntów rolnych klas I—IV oraz z terenów torfowych, a także określonej warstwy utworów pyłowych i gliniastych z gruntów rolnych klas V i VI, jak również z gruntów leśnych.

2. Przepis ust. 1 stosuje się również przy wznoszeniu budynków i urządzeń wchodzących w skład uspołecznionych gospodarstw rolnych.

3. Naczelnik gminy, w uzasadnionych wypadkach, może zwolnić osobę wyłączającą grunty z produkcji z obowiązku określonego w ust. 1 i 2, z wyjątkiem terenów torfowych.

Art. 21. 1. Jednostka gospodarki uspołecznionej, wyłączająca grunty z produkcji, pokrywa koszty ich wyłączenia w ten sposób, że:

- 1) należność i opłaty roczne w okresie budowy obiektów stanowią składnik kosztów inwestycji,
- 2) opłaty roczne po zakończeniu budowy obiektów stanowią składnik kosztów działalności tej jednostki.

2. Przepis ust. 1 uwzględnia się w toku projektowania inwestycji.

Art. 22. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa:

- 1) wysokość należności i opłat rocznych, sposób ustalania wysokości odszkodowania z tytułu przedwczesnego wyrębu drzewostanu oraz zasady i tryb ich wymierzania,
- 2) szczegółowe zasady zwalniania z obowiązku uiszczenia należności i opłat rocznych za grunty wyłączone z produkcji na cele budownictwa mieszkaniowego,
- 3) zasady i tryb wykonywania obowiązku, o którym mowa w art. 15, oraz zmniejszenia należności o koszty wykonania tego obowiązku,
- 4) warunki wyłączania gruntów z produkcji,
- 5) osoby działające poza sferą produkcji materialnej, zwolnione od opłat rocznych,
- 6) zasady i tryb zdejmowania próchnicznej warstwy gleby, dostarczania jej na wskazane miejsce i wykonywania, rozliczania kosztów transportu oraz zasady zwalniania z obowiązku zdjęcia próchnicznej warstwy gleby.

Rozdział 4

Zapobieganie degradacji gruntów.

Art. 23. 1. Właściciel gruntów stanowiących użytki rolne oraz gruntów zrehabilitowanych na cele rolne obowiązany jest do:

- 1) rolniczego ich wykorzystywania,
- 2) przeciwdziałania erozji gleb i innym zjawiskom powodującym trwałe pogorszenie wartości użytkowej gruntów rolnych.

2. Naczelnik gminy, ze względu na ochronę gleb przed erozją lub innymi zjawiskami, o których mowa w ust. 1 pkt 2, może nakazać właścicielowi zalesienie, zadrzewienie, zakrzewienie gruntów lub założenie na nich trwałych użytków zielonych, sadów oraz plantacji wieloletnich, zapewniając mu bezpłatnie niezbędną ilość sadzonek lub nasion roślin.

3. Jeżeli wykonanie nakazu, o którym mowa w ust. 2, spowoduje szkody wynikające ze zmniejszenia produkcji roślinnej, właścicielowi gruntów przysługuje odszkodowanie wypłacane ze środków Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych.

4. Obowiązek konserwowania i utrzymywania w stanie sprawności technicznej urządzeń przeciwoerozyjnych należy do właściciela gruntów, na których znajdują się te urządzenia.

5. Koszty wykonania obowiązku, o którym mowa w ust. 4, pokrywa się ze środków Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych.

Art. 24. 1. Eksploatacja złóż torfowych może być prowadzona na obszarach nieużytków stanowiących torfowiska, jeżeli w odległości do 50 km od tych złóż nie występują inne złoża torfowe znajdujące się na gruntach rolnych lub leśnych przeznaczonych na cele nierolnicze lub nieleśne.

2. Przepis ust. 1 nie dotyczy eksploatacji złóż torfowych przeznaczonych na cele lecznicze (borowiny).

3. Na eksploatację złóż torfowych wymagane jest zezwolenie wojewody.

4. Zezwolenie nie wydaje się na wydobywanie torfu z terenów położonych w odległości mniejszej niż 100 m od drzewostanów na gruntach leśnych, od linii brzegowych rzek oraz kanałów o szerokości dna ponad 3 m, jeżeli kanały te są czynnymi urządzeniami wodno-melioracyjnymi.

Art. 25. 1. Dla gruntów rolnych położonych w strefach ochronnych, o których mowa w przepisach o ochronie i kształtowaniu środowiska, opracowuje się plany gospodarowania na tych gruntach. Koszty opracowania planów pokrywa zakład przemysłowy.

2. W razie projektowania nowych lub rozbudowy istniejących zakładów przemysłowych plan, o którym mowa w ust. 1, sporządza się na koszt inwestora.

3. Projekt planu wymaga uzgodnienia z właściwą do spraw rolnych komisją gminnej rady narodowej, właściwymi organizacjami związkowymi rolników, samorządami załóg zainteresowanych przedsiębiorstw państwowych i zarządami spółdzielni. Projekt planu zatwierdza wojewoda.

Art. 26. 1. Jeżeli właściciel gruntu położonego w strefie ochronnej, o której mowa w art. 25 ust. 1, poniósł szkodę przez obniżenie poziomu produkcji rolniczej lub leśnej, przysługuje mu z tego tytułu odszkodowanie od zakładu przemysłowego, a w razie obniżenia poziomu produkcji w okresie trzech lat co najmniej o jedną trzecią dotychczasowej wartości, zakład jest obowiązany na wniosek właściciela wykupić te grunty według cen stosowanych w obrocie między rolnikami, wyłączyć je z produkcji oraz wykorzystać zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego.

2. Jeżeli w wyniku realizacji planu, o którym mowa w art. 25 ust. 1, zachodzi potrzeba zmiany kierunku produkcji rolniczej lub leśnej, zakład przemysłowy jest obowiązany zwrócić właścicielowi gruntów poniesione z tego tytułu nakłady i koszty oraz wypłacić równowartość szkód.

3. Wysokość odszkodowań, nakładów i kosztów, o których mowa w ust. 1 i 2, ustalają na podstawie porozumienia zainteresowane strony.

Art. 27. 1. W toku projektowania obiektów lub urządzeń górniczych, budownictwa przemysłowego, komunikacyjnego i hydrotechnicznego prognozuje się i wyznacza obszary ujemnego wpływu i poziom zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery i ziemi oraz przygotowuje się dla tych obszarów projekty programów przeciwdziałania ujemnemu oddziaływaniu na produkcję rolniczą lub leśną, jak też odszkodowań dla producentów.

2. Grunty położone w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów lub urządzeń ujemnie oddziaływających na produkcję rolniczą lub leśną w stopniu uniemożliwia-

jącym racjonalne jej prowadzenie należy wyłączyć z tej produkcji.

3. Podstawą do wyłączenia z produkcji gruntów, o których mowa w ust. 2, jest stwierdzenie poziomu skażeń gleb i roślin uniemożliwiających uzyskiwanie plodów nadających się do spożycia lub przetworzenia. Ustalenie poziomu skażeń dokonywane jest z urzędu.

4. Koszty wyłączenia z produkcji gruntów, o których mowa w ust. 2, oraz ich zagospodarowania pokrywa jednostka organizacyjna, w zarządzie której znajduje się obiekt lub urządzenie oddziaływające ujemnie na produkcję rolniczą lub leśną.

5. Do kosztów, o których mowa w ust. 4, zalicza się również koszty wykupu od dotychczasowych właścicieli gruntów wyłączonych z produkcji.

Art. 28. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe zasady i tryb:

- 1) opracowywania i zatwierdzania planów gospodarowania na gruntach rolnych znajdujących się w strefach ochronnych oraz realizacji tych planów,
- 2) wyłączania z produkcji gruntów, o których mowa w art. 27 ust. 2, oraz ich zagospodarowania,
- 3) przeciwdziałania degradacji gleb,
- 4) wydawania zezwoleń na eksploatację złóż torfowych.

Rozdział 5

Rekultywacja i zagospodarowanie gruntów.

Art. 29. 1. Rekultywacja gruntów polega na nadaniu lub przywróceniu im wartości użytkowych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg.

2. Zagospodarowanie gruntów zrekultywowanych polega na rolniczym, leśnym lub innym użytkowaniu gruntów oraz na wybudowaniu niezbędnych obiektów i urządzeń.

Art. 30. 1. Osoba powodująca utratę albo ograniczenie wartości użytkowej gruntów jest obowiązana do ich rekultywacji.

2. Rekultywacji gruntów zdewastowanych lub zdegradowanych przez nieznaną osobę dokonuje naczelnik gminy na koszt Skarbu Państwa.

3. Rekultywację i zagospodarowanie gruntów planuje się, projektuje i realizuje na wszystkich etapach działalności przemysłowej.

4. Rekultywację gruntów prowadzi się w miarę, jak grunty te stają się zbędne całkowicie, częściowo lub na określony czas do prowadzenia działalności przemysłowej, oraz kończy się w okresie przewidzianym w dokumentacji rekultywacji i zagospodarowania lub w terminie do 4 lat od zaniechania tej działalności.

Art. 31. 1. Po zakończeniu rekultywacji gruntów rozpoczyna się niezwłocznie ich zagospodarowanie.

2. Do zagospodarowania zrekultywowanych gruntów obowiązana jest osoba właściwa do prowadzenia na tych gruntach działalności zgodnej z ich przeznaczeniem.

Art. 32. 1. W razie uzyskania, w wyniku rekultywacji, gruntów rolnych o:

- 1) klasie wyższej niż grunty wyłączone z produkcji

wojewoda spowoduje wypłacenie osobie obowiązanej do rekultywacji kwotę stanowiącą różnicę pomiędzy należnością za grunty zrehabilitowane a należnością za grunty wyłączone z produkcji,

- 2) klasie niższej niż grunty wyłączone z produkcji — osoba obowiązana do rekultywacji uiszcza na rzecz Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych kwotę stanowiącą różnicę pomiędzy należnością za grunty wyłączone z produkcji a należnością za grunty zrehabilitowane.

2. Rozliczeń, o których mowa w ust. 1, dokonuje się po upływie 2 lat od zakończenia rekultywacji.

Art. 33. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe zasady rekultywacji i zagospodarowania gruntów, pokrywania kosztów oraz tryb postępowania w tych sprawach.

Rozdział 6

Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych oraz Fundusz Leśny.

Art. 34. 1. Tworzy się Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych.

2. Dochodami Funduszu są należności i opłaty związane z wyłączeniem z produkcji gruntów nie pozostających pod zarządem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego.

3. Fundusz dzieli się na terenowy i centralny.

4. Podziału Funduszu na terenowy i centralny dokonuje Minister Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej.

5. Środkami Funduszu terenowego dysponuje wojewoda, a środkami Funduszu centralnego Minister Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej.

Art. 35. 1. Środki Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych przeznacza się na ochronę, rekultywację i poprawę jakości gruntów rolnych oraz na wypłatę odszkodowań przewidzianych ustawą.

2. Środki Funduszu przydziela się na wniosek zainteresowanych właścicieli gruntów, uwzględniając efektywność projektowanych przedsięwzięć oraz wielkość obszaru użytkowanych gruntów.

3. Przyznanie środków Funduszu następuje po zasięgnięciu opinii właściwych organizacji związkowych rolników, samorządów załóg zainteresowanych przedsiębiorstw państwowych i zarządów spółdzielni.

Art. 36. 1. Tworzy się Fundusz Leśny.

2. Dochodami Funduszu Leśnego są należności i opłaty związane z wyłączeniem z produkcji gruntów pozostających pod zarządem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego na cele nierolnicze i nieleśne oraz inne dochody określone odrębnymi przepisami.

3. Środki Funduszu Leśnego przeznacza się na zagospodarowanie lasów i nieużytków na cele leśne, rekultywację gruntów oraz na intensyfikację produkcji leśnej.

Art. 37. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe zasady i tryb:

- 1) gromadzenia, przyznawania oraz wykorzystywania środków Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych,
- 2) gromadzenia i wykorzystywania środków Funduszu Leśnego.

Rozdział 7

Kontrola wykonywania przepisów ustawy.

Art. 38. 1. Kontrolę stosowania przepisów ustawy wykonują Ministrowie Rolnictwa i Gospodarki Żyw-

nościowej, Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego oraz wojewodowie i naczelnicy gmin.

2. Osoby wykonujące kontrolę są uprawnione do:

- 1) wejścia na grunt i teren zakładu przemysłowego,
- 2) wglądu do dokumentów oraz żądania sporządzenia ich odpisów,
- 3) sprawdzania tożsamości osób w związku z przeprowadzaną kontrolą,
- 4) żądania wyjaśnień i zasięgnięcia informacji,
- 5) pobierania próbek gleby lub roślin do analizy.

3. Kontrolę gruntów użytkowanych na cele obronności kraju i bezpieczeństwa wewnętrznego można przeprowadzać po uprzednim uzgodnieniu jej zakresu z jednostką nadrzędną użytkownika tych gruntów.

Art. 39. 1. W razie stwierdzenia, że grunty zostały przez właściciela wyłączone z produkcji bez zezwolenia, niezależnie od kar przewidzianych w przepisach o ochronie i kształtowaniu środowiska, naczelnik gminy wymierza właścicielowi jednorazowo dziesięciokrotną należność na rzecz Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych lub Funduszu Leśnego oraz wyznacza termin podjęcia na tych gruntach produkcji rolniczej lub uprawy leśnej.

2. W razie stwierdzenia, że grunty wyłączone z produkcji przez właściciela, który nabył je w okresie ostatnich 2 lat w celu wyłączenia ich z tej produkcji, są użytkowane niezgodnie z przeznaczeniem, albo że rekultywacja nie została zakończona w okresie, o którym mowa w art. 30 ust. 4, stosuje się opłatę roczną podwyższoną o 400%.

3. Przepis ust. 2 nie dotyczy działek budowlanych położonych na wyznaczonych terenach indywidualnego budownictwa mieszkaniowego.

4. Opłaty roczne podwyższone z tytułu niezgodnego z przeznaczeniem użytkowania gruntów nabytych na cele nierolnicze lub nieleśne, o których mowa w ust. 2, stosuje się przez okres 2 lat. Po tym terminie naczelnik gminy nakazuje nieodpłatnie zwrócić nieruchomościę poprzedniemu właścicielowi celem dalszego rolniczego jej użytkowania lub prowadzenia upraw leśnych albo wydaje decyzję o pozbawieniu prawa użytkowania nieruchomości stanowiących własność Państwa.

5. Przepis ust. 4 nie dotyczy gruntów położonych na obszarach stref ochronnych, o których mowa w przepisach o ochronie i kształtowaniu środowiska.

6. W razie odmowy przejęcia gruntów przez właściciela, o którym mowa w ust. 4, grunty te mogą być przejęte na własność Państwa bez odszkodowania i w stanie wolnym od obciążeń, z wyjątkiem służebności gruntowych, których utrzymanie uznane zostanie za niezbędne.

Art. 40. 1. Naczelnik gminy, w razie niewykonania obowiązków określonych w art. 23 ust. 1 pkt 1 lub w decyzji wydanej na podstawie art. 30 albo art. 31, stosuje przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

2. W razie niewykonania w wyznaczonym terminie obowiązku określonego w art. 39 ust. 1 i 4 naczelnik gminy stosuje karę w celu przymuszenia, w wysokości odpowiadającej dziesięciokrotnej należności, a w razie jej nieskuteczności zleca wykonanie zastępcze, na zasadach określonych w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

3. W razie niewykonania obowiązku określonego w art. 20 ust. 1 i 2 stosuje się grzywnę w celu przy-

muszenia, a w razie jej nieskuteczności wymierza się opłaty za każdy 1 m³ nie dostarczonej ziemi.

Art. 41. 1. Opłaty, o których mowa w art. 39 i 40, obciążają straty nadzwyczajne jednostek gospodarki uspołecznionej.

2. Jeżeli grzywny i kary, o których mowa w art. 40, dotyczą jednostek gospodarki uspołecznionej, nakłada się je na kierowników tych jednostek.

Art. 42. 1. Naczelnik gminy, przeprowadza corocznie, w okresie wegetacji roślin, kontrolę rolniczego wykorzystywania gruntów rolnych oraz wykonywania obowiązku przeciwdziałania erozji gleb, zawiadamiając o jej terminie właściwe organizacje związkowe rolników, zainteresowane przedsiębiorstwa państwowe oraz zarządy spółdzielni.

2. W razie stwierdzenia występowania odlogów na gruntach rolnych naczelnik gminy, w drodze decyzji, nakazuje właścicielowi gruntów uiszczenie na rzecz Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych jednorazowo kwoty w wysokości 5% opłaty rocznej.

3. Na wniosek właściciela, który zobowiąże się do likwidacji odlogów w terminie 3 miesięcy, naczelnik gminy zawiesza obowiązek uiszczenia opłaty na okres 1 roku.

4. Jeżeli właściciel gruntów zlikwidował odlogi w terminie 3 miesięcy, opłatę, o której mowa w ust. 2, umarza się.

5. Jeżeli po upływie roku od zastosowania środków określonych w ust. 2 stwierdzi się istnienie odlogów, naczelnik gminy, w drodze decyzji, wymierza właścicielowi gruntów podwojoną opłatę za każdy rok ich odlogowania.

6. Przepisu ust. 2 nie stosuje się, jeżeli odlogi na gruntach rolnych są następstwem klęsk żywiołowych lub wypadków losowych, podtopień gruntów wynikających z nieuregulowania stosunków wodnych oraz innych okoliczności niezależnych od właściciela.

Art. 43. Przepisy art. 42 stosuje się odpowiednio do gruntów rolnych wchodzących w skład nieruchomości stanowiących wspólnoty gruntowe lub mienie gminne, z tym że w odniesieniu do mienia gminnego pozbawienie prawa użytkowania następuje w drodze uchwały gminnej rady narodowej, podejmowanej po upływie dwóch lat od stwierdzenia występowania odlogów na gruntach rolnych.

Art. 44. 1. Jeżeli występowanie odlogów na gruntach rolnych dotyczy nieruchomości, których właściciele, ich dzieci lub rodzice nie mieszkają co najmniej od 2 lat w miejscu położenia tych nieruchomości, grunty te mogą być przejęte na własność Państwa. Przepis art. 39 ust. 6 stosuje się odpowiednio.

2. Przepis ust. 1 nie dotyczy nieruchomości, których właścicielami są osoby małoletnie lub ubezwłasnowolnione, trwale niezdolne do pracy, albo osoby powołane do służby wojskowej lub pozbawione wolności oraz gdy występowanie odlogów spowodowane jest innymi, niezależnymi od właściciela przyczynami.

Art. 45. 1. O przejęciu na własność Państwa gruntów, o których mowa w art. 39 ust. 6 i art. 44 ust. 1, oraz o utrzymaniu ciążących na nich służebności gruntowych orzeka naczelnik gminy, po zasięgnięciu opinii właściwych organizacji związkowych rolników.

2. Naczelnik gminy jest obowiązany ujawnić prawo własności Państwa w księdze wieczystej, na zasadach określonych odrębnymi przepisami.

3. Jednocześnie z ujawnieniem prawa własności Państwa ulegają wykreśleniu z księgi wieczystej obciążenia, z wyjątkiem utrzymanych w mocy służebności gruntowych.

4. Zobowiązania podatkowe oraz inne zobowiązania wobec Państwa właścicieli przejętych przez Państwo gruntów rolnych, mające związek z tymi gruntami, podlegają umorzeniu.

Art. 46. Do postępowania w sprawach świadczeń pieniężnych wynikających z niniejszej ustawy stosuje się przepisy o zobowiązaniach podatkowych, z wyjątkiem przepisów dotyczących umarzania i zaniechania ustalenia zobowiązań oraz ich pobierania.

Art. 47. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe zasady i tryb przeprowadzania kontroli obowiązków, wynikających z ustawy, wymierzania opłat rocznych podwyższonych, opłat za niedostarczenie na wskazane miejsce próchnicznej warstwy gleby zdejmowanej z gruntów wyłączonych z produkcji, zwrotu i przejmowania gruntów wykorzystywanych niezgodnie z przeznaczeniem oraz opłat związanych z występowaniem odlogów na gruntach rolnych.

Rozdział 8

Zmiany w przepisach obowiązujących oraz przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 48. 1. W ustawie z dnia 22 listopada 1973 r. o zagospodarowaniu lasów nie stanowiących własności Państwa (Dz. U. Nr 48, poz. 283) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 7 ust. 3 skreśla się,

2) w art. 16 końcowe wyrazy: „za odszkodowaniem zmniejszonym o połowę” skreśla się.

2. W ustawie z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Wywłaszczenie nie może nastąpić na cele produkcji rolniczej.”

2) w art. 3 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. Przepisu ust. 3 nie stosuje się do nieruchomości rolnych.”

3) w art. 5 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. Jeżeli wywłaszczeniu podlegają grunty rolne wchodzące w skład nieruchomości rolnej, a jej właścicielowi pozostaje 5 lub mniej lat do osiągnięcia wieku emerytalnego, właściciel może zgłosić wniosek o przekazanie pozostałej części nieruchomości na rzecz następcy lub Państwa w trybie i na zasadach określonych przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin. W takim wypadku świadczenia emerytalne, do czasu osiągnięcia przez właściciela wieku emerytalnego, obciążają osobę, która przejęła wywłaszczoną nieruchomość.”

4) w art. 10 w ust. 1:

a) wyrazy: „w miarę możliwości” skreśla się,

b) po wyrazie „budynków” oraz po pięciokrotnie użytym wyrazie „zabudowań” dodaje się wyrazy: „oraz urządzeń produkcyjnych”, a po wyrazie „zabudowania” dodaje się wyrazy: „oraz urządzenia produkcyjne”.

3. W ustawie z dnia 29 maja 1974 r. o przekazywaniu gospodarstw rolnych na własność Państwa za rentę i spłaty pieniężne (Dz. U. Nr 21, poz. 118 i z 1977 r. Nr 32, poz. 140) w art. 9 ust. 2 skreśla się.

Art. 49. 1. Do gruntów wyłączonych z produkcji przed dniem wejścia w życie ustawy, jeżeli do tego dnia nie rozpoczęto na tych gruntach budowy zamierzonych inwestycji lub innej działalności związanej z przeznaczeniem tych gruntów na cele nierolnicze lub nieleśne, stosuje się przepisy art. 39.

2. Przepis ust. 1 stosuje się również do osób zwolnionych z opłat rocznych.

Art. 50. Naczelnicy gmin opracują i przedstawią do zatwierdzenia gminnym radom narodowym, w terminie jednego roku od dnia wejścia w życie ustawy, projekty programów rolniczego lub leśnego wykorzystania gruntów przeznaczonych w istniejących planach zagospodarowania przestrzennego na cele nierolnicze lub nieleśne, które przewiduje się wyłączyć z produkcji do dnia 31 grudnia 1985 r.

Art. 51. Tracą moc:

- 1) art. 2 ustawy z dnia 13 lipca 1957 r. o zmianie dekretu z dnia 18 kwietnia 1955 r. o uwłaszczeniu i u-

regulowaniu innych spraw związanych z reformą rolną i osadnictwem rolnym (Dz. U. Nr 39, poz. 174 i z 1961 r. Nr 32, poz. 161).

- 2) ustawa z dnia 22 maja 1958 r. o gospodarowaniu terenami torfowymi (Dz. U. Nr 31, poz. 137);
- 3) ustawa z dnia 28 czerwca 1962 r. o przejmowaniu nieruchomości rolnych na własność Państwa za zaległe należności (Dz. U. z 1969 r. Nr 17, poz. 130);
- 4) ustawa z dnia 13 czerwca 1967 r. o obowiązku stosowania nawozów mineralnych w gospodarstwach rolnych (Dz. U. Nr 23, poz. 109);
- 5) ustawa z dnia 24 stycznia 1968 r. o przymusowym wykupie nieruchomości wchodzących w skład gospodarstw rolnych (Dz. U. Nr 3, poz. 14 i z 1971 r. Nr 27, poz. 251);
- 6) ustawa z dnia 26 października 1971 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz rekultywacji gruntów (Dz. U. Nr 27, poz. 249 i z 1974 r. Nr 38 poz. 230).

Art. 52. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1982 r.

Przewodniczący Rady Państwa: *H. Jabłoński*

Sekretarz Rady Państwa: *E. Duda*